

21. Lyons A. Multimodality / A. Lyons // Research Methods in Intercultural Communication: A practical guide / ed. by Zhu Hua. – Oxford : Wiley-Blackwell, 2016. – P. 268–280.
22. O'Halloran K. Multimodal Text Analysis / K. O'Halloran, B. Smith // The Encyclopedia of Applied Linguistics / ed. by C. Chapelle. – Oxford : Blackwell Publishing, 2013. – P. 4378–4383.
23. Siefkes M. How Semiotic Modes Work Together in Multimodal Texts: Defining and Representing Intermodal Relations / M. Siefkes [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://10plus1journal.com/issues/issue-1-media-linguistics/defining-and-presenting-intermodal-relations>.
24. Stöckl H. In Between Modes. Language and Image in Printed Media / H. Stöckl // Perspectives on Multimodality / ed. by in E. Ventola, C. Charles, M. Kaltenbacher. – Amsterdam : Benjamins, 2004. – P. 9–30.
25. Leeuwen T. Speech, Music, Sound / T. van Leeuwen. – Basingstoke : Palgrave Macmillan, 1999. – 241 p.
26. Leeuwen T. Introducing Social Semiotics / T. van Leeuwen. – New York : Routledge, 2005. – 320 p.
27. Wildfeuer J. Film Discourse Interpretation: Towards a New Paradigm for Multimodal Film Analysis / J. Wildfeuer. – London ; New York : Routledge Studies in Multimodality, 2014. – 276 p.
28. Wildfeuer J. More than WORDS. Semantic Continuity in Moving Images / J. Wildfeuer // Online Magazine of the Visual Narrative. – 2012. – № 13(4). – P. 181–203. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imageandnarrative.be/index.php/imageandnarrative/article/view/287>.
29. MA Language Sciences: Multimodal Linguistics [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fb10.uni-bremen.de/bitt/en/master-language-sciences-multimodale-linguistik/>.

УДК 801.6

Бабич В. І.

ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АНАЛІЗ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ ЛІРИЧНОГО Я В ПОЕТИЧНИХ ІДІОДИСКУРСАХ Р. ФРОСТА ТА К. СЕНДБЕРГА

Статтю присвячено аналізу засобів вираження ліричного Я в поетичних ідіодискурсах Р. Фроста та К. Сэндберга в лінгвокогнітивному аспекті. Розуміючи ліричне Я як двоплановий лінгвокогнітивний конструкт, представлений вербальною й концептуальною іпостасями, автор виокремлює спільні для обох представників американського поетичного дискурсу модернізму концепти, за допомогою яких досліджуване явище реконструюється в поетичному тексті.

Ключові слова: ліричне Я, лінгвокогнітивний аналіз, поетичні ідіодискурси Р. Фроста та К. Сэндберга, концепт, концептуальна метафора.

Бабич В. І. Лингвокогнитивный анализ средств выражения лирического Я в поэтических идиодискурсах Р. Фроста и К. Сэндберга. – Стаття.

Статья посвящена анализу средств выражения лирического Я в поэтических идиодискурсах Р. Фроста и К. Сэндберга в лингвокогнитивном аспекте. Понимая лирическое Я как двуплановый лингвокогнитивный конструкт, представленный вербальной и концептуальной ипостасями, автор выделяет общие для обоих представителей американского поэтического дискурса модернизма концепты, с помощью которых исследуемое явление реконструируется в поэтическом тексте.

Ключевые слова: лирическое Я, лингвокогнитивный анализ, поэтические идиодискурсы Р. Фроста и К. Сэндберга, концепт, концептуальная метафора.

Babych V. I. Linguo-cognitive analysis of means of expression of the lyrical I in poetic idiodiscourses of R. Frost and C. Sandburg. – Article.

The article deals with the analysis of the means of expression of the lyrical I in the poetic idiodiscourses of R. Frost and C. Sandburg in the linguo-cognitive aspect. Treating the lyrical I as a two-sided linguo-cognitive construct represented by the verbal and conceptual forms, the author discriminates the concepts common for both representatives of the American poetic discourse of the epoch of modernism with the help of which the analyzed phenomenon is reconstructed in a poetic text.

Key words: lyrical I, linguo-cognitive analysis, poetic idiodiscourses of R. Frost and C. Sandburg, concept, conceptual metaphor.

Упродовж останніх десятиліть поетичний дискурс вивчається в різних напрямках лінгвістики й поезики як вітчизняними, так і зарубіжними дослідниками. Зокрема, поетичний дискурс розглядається вченими з позицій структурно-семіотичного аналізу (О. Галич, М. Зубрицька, І. Ільїн, Дж. Каллер, Ю. Лотман, Р. Скоулз та інші), когнітивної лінгвістики (Л. Белехова, О. Воробйова, О. Заболотська, Г. Молчанова, Н. Петренко та інші), лінгвістичної прагматики (М. Акішина, М. Зубець, О. Іссерс, Ю. Левін, Л. Синельникова, А. Хавхун та інші), комунікативної стилістики (О. Бабелюк, Ф. Бацевич, Н. Болотнова, О. Селіванова та інші).

У контексті сучасних лінгвістичних досліджень поетичного дискурсу особливий інтерес викликають проблеми вивчення категорії суб'єктності поетичного тексту в лінгвокогнітивному аспекті, зокрема аналіз лінгвокогнітивних засобів вираження ліричного Я в поетичному дискурсі.

Поняття суб'єктності є порівняно новим не лише для лінгвістики, а й для філософії, воно ще не отримало загально визнаний категоріальний статус. Філософи трактують його як системну якість суб'єкта, саме наявність якої робить суб'єкт тим, чим він є. Цим поняттям визначається сутнісна якість суб'єкта, сам факт його наявності. Для ха-

рактеристики будь-якої дії як суб'єктної досить самого факту існування цього суб'єкта. Розуміння терміна суб'єктності в мовознавстві є близьким до його трактування у філософії, однак філософія не розглядає форми вираження суб'єкта, зосереджуючись лише на його змісті. У філософії суб'єкт – це діяч, а в якій формі це виражається, для згаданої науки значення не має. Специфіка лінгвістичного розуміння полягає в тому, що в мовознавстві встановлюється зв'язок між змістом суб'єкта та формою вираження цього змісту [12, с. 74].

На нашу думку, виявлення лінгвокогнітивних засобів вираження ліричного *Я* уможливорює конструювання образів суб'єктності в поетичному тексті, дає змогу визначити загальні концептуальні схеми реконструкції категорії суб'єктності в поетичному дискурсі, виявити лінгвокогнітивні особливості формування поетичних образів у досліджуваних поетичних ідіодискурсах. На основі лінгвокогнітивного підходу ми можемо максимально повно виявити склад мовних засобів, які репрезентують (тобто виражають, вербалізують) ліричне *Я* в поетичному дискурсі, а також, описавши максимально повно семантику цих одиниць (слів, словосполучень, текстів) і застосовуючи методику когнітивної інтерпретації результатів лінгвістичного дослідження, змодельовати зміст досліджуваного концепту як глобальної ментальної (розумової) одиниці в її національній, соціальній, віковій, гендерній, територіальній та іншій своєрідності, визначити місце досліджуваного концепту в концептосфері конкретного автора.

Отже, об'єктом дослідження виступає ліричне *Я* як категорія суб'єктності поетичного тексту, а предметом аналізу є лінгвокогнітивні засоби вираження ліричного *Я* в поетичних ідіодискурсах Р. Фроста та К. Сендберга.

Мета статті – проаналізувати лінгвокогнітивні засоби вираження ліричного *Я* в поетичних ідіодискурсах Р. Фроста та К. Сендберга.

Ми розглядаємо ліричне *Я* як двоплановий лінгвокогнітивний конструкт, що інкорпорує концептуальну й вербальну іпостасі. Концептуальна іпостась – це узагальнений зміст ліричного *Я*, який структурується концептуальними схемами, що висвітлюють його художню образність. Вербальна іпостась – це словесне вираження ліричного *Я* на різних рівнях тексту.

У когнітивній лінгвістиці, основними принципами якої ми керуємось, у центрі уваги перебуває мова як загальний когнітивний механізм. Ця галузь когнітивістики займається ментальними основами розуміння й продукування мовлення з позиції того, як структури мовної свідомості людини подаються (репрезентуються) і беруть участь у переробці інформації [11, с. 173].

У зв'язку із цим виявляється особлива значущість проблеми співвідношення мови й мислен-

ня, вирішувана в сучасній лінгвістиці в статусі когнітивного концептологічного напрямку, який передбачає виявлення основних закономірностей утворення абстрактних концептів, що репрезентуються в семантичних просторах різних мов [3; 4; 5; 6; 7; 9; 10; 14; 15; 16; 17; 18; 19].

Відомо, що знання людей про об'єктивну дійсність організовані у вигляді концептів, абстрактних ментальних структур, які відбивають різні сфери діяльності людини. Людина мислить концептами, комбінуючи їх, формує нові концепти в процесі мислення. Тому концепт розуміється як глобальна розумова одиниця, що являє собою квант структурованого знання [13, с. 43].

Концепт, будучи когнітивною категорією та семантичною сутністю, що відправляє до плану змісту певної знакової одиниці, співвідноситься з категоріями поняття та значення мовного знака. При цьому концепт не можна ототожнювати ні з поняттям, ні зі значенням слова, яке його репрезентує. Концепт є набагато ширшим, ніж вони обидва.

Мовні засоби своїми значеннями передають лише частину концепту – деяку частину наших знань про світ, оскільки через його об'ємність повністю виразити концепт неможливо. Мовна одиниця, що виступає як ім'я концепту, виражає цей феномен у загальній формі.

Зміст концепту включає поняття, проте не вичерпується ним. На відміну від поняття, до складу концепту входять, крім понятійного, ціннісний та образний компоненти, оскільки він підкоряється закономірностям психічного життя людини. Потенційна суб'єктність, що входить у концепт, є важливою розпізнавальною рисою концепту порівняно з поняттям [2, с. 32].

Ми розуміємо концепт як багатовимірне ментальне утворення, у якому вже традиційно виділяють три складники: поняттєвий, що відображає ознакову структуру концепту; образний, що фіксує когнітивні тропи, які підтримують концепти в мовній свідомості; значущий, що визначається місцем, яке посідає ім'я концепту в лексикограматичній системі певної мови, куди входять етимологічні й асоціативні характеристики [1; 8].

У контексті нашої роботи лінгвокогнітивний аналіз ліричного *Я* в поетичних ідіодискурсах представників американського модернізму полягає у виокремленні концептів у концептосферах поетів, завдяки яким реконструюється ліричне *Я* в досліджуваних ідіодискурсах, та розкритті їх ключових характеристик.

Зауважимо, що в концептосферах Р. Фроста та К. Сендберга є низка спільних та індивідуальних концептів, які виступають лінгвокогнітивними реконструктами ліричного *Я* образу автора чи ліричного героя в поетичному тексті. Спільним концептами в аналізованих ідіодискурсах виступають ЖИТТЯ, СМЕРТЬ, ЛЮБОВ, ЛЮДИНА та ПРАЦЯ.

В ідіодискурсі Р. Фроста концепт ЖИТТЯ активується як мовними експлікатами (наприклад, *live* – жити, *life* – життя, *living* – той, хто живе, *alive* – живий), так і імплікатами (*go on* – продовжувати, *breathe* – дихати, *breath* – дихання, *one's way* – чийсь (життєвий) шлях).

Продуктивними парадигмами актуалізації цього концепту в ідіодискурсі Р. Фроста в контексті нашої роботи виступають такі концептуальні метафори: ЖИТТЯ ЦЕ НЕПРОЛАЗНИЙ ЛІС – *And life is too much like a pathless wood* («Birches»); ЖИТТЯ ЦЕ РІДИНА, ЩО МОЖЕ ПРОЛИТИСЯ – *but half as if to keep The life from spilling* («Out, Out»); ЖИТТЯ СПЛИВАЄ ЯК ЧАС НА ГОДИНИКУ – *Our life runs down in sending up the clock* («West-Running Brook»); ЖИТТЯ ЦЕ ПРИКРАСА – *To live its life out as an ornament* («A Young Birch»). Порівнюючи життя з непролазним лісом, Р. Фрост у метафорично-алегоричний спосіб вказує на труднощі, які спіткають кожну людину на її життєвому шляху. Необхідність шанувати своє життя та не розплескати його, не розмінюватись на дрібниці, а бачити в житті глибинний, істинний смисл – ось у чому полягає когнітивне підґрунтя другої метафори. Життя є швидкоплинним, кожному з нас надано свій відрізок часу на життя, і цей час спливає кожної миті, а отже, життя треба цінити – така ідея розкривається в третій концептуальній метафорі Р. Фроста. Проте життя є красою, щастям, радістю, безцінною, незрівняною прикрасою – таким є когнітивний смисл останньої метафори Р. Фроста, яка актуалізує концепт ЖИТТЯ, через який у свою чергу реконструюється ліричне Я в поетичному ідіодискурсі митця.

Варто зауважити, що в ідіодискурсі К. Сендберга мовні експліцитні й імпліцитні засоби актуалізації цього концепту майже не відрізняються від тих, що присутні в ідіодискурсі Р. Фроста. Натомість концептуальні метафори, які використовує К. Сендберг у процесі розкриття концепту ЖИТТЯ, є дещо іншими. Автор активує досліджуваний концепт таким чином: ЖИТТЯ ЦЕ ЩОДЕННА РУТИНА – *The middle-class passengers witness low life, The car windows frame low life all day in pictures* («Slants at Buffalo, New York»); ЖИТТЯ НІЧИМ НЕ ВІДРІЗНЯЄТЬСЯ ВІД СМЕРТІ – *There was joy on his face when he died as there was joy on his face when he lived* («Jack»); ЖИТТЯ ЦЕ ПОСТІЙНА ЗМІНА – *If I had a million lives to live / and a million deaths to die / in a million humdrum worlds, / I'd like to change my name / and have a new house number to go by / each and every time I died / and started life all over again*. Як бачимо, ставлення К. Сендберга до життя є більш песимістичним порівняно з Р. Фростом, часом автор не цінує його, здебільшого іронічно ставиться до нього, а інколи навіть порівнює зі смертю.

Вірш К. Сендберга «Bringers» на вербальному рівні не локалізує експлікати, які могли б зумов-

лювати швидко актуалізацію концепту СМЕРТЬ: *Cover me over / In dusk and dust and dreams. / Cover me over / And leave me alone. / Cover me over, / You tireless, great. / Hear me and cover me, / Bringers of dusk and dust and dreams*. Звичайно, можна припустити, що словами-імплікатами *dusk, dust, dreams* об'єктивується архетип ТЕМРЯВА, який у свою чергу активує концепт СМЕРТЬ. Варто, проте, визнати, що це припущення позначене значним рівнем суб'єктивізму.

Концепт СМЕРТЬ як засіб реконструкції ліричного Я знаходимо також в ідіодискурсі Р. Фроста. Актуалізація цього концепту в нього відбувається за рахунок використання таких концептуальних метафор: СМЕРТЬ ЦЕ ХВОРОБА – *from the time when one is sick to death* («Home Burial»); СМЕРТЬ ЦЕ САМОТНІСТЬ – *One is alone, and he dies more alone* («Home Burial»); СМЕРТЬ ЦЕ ТЕМРЯВА Й ХОЛОДНЕЧА – *But the black spread like black death on the ground, / And I think the sky darkened with a cloud / Like winter and evening coming on together* («The Bonfire»); СМЕРТЬ ЦЕ НЕМИНУЧИСТЬ – *I sang of death – but had I known / The many deaths one must have died / Before he came to meet his own!* («The Wind and the Rain»); *The ones who living come today / To read the stones and go away / Tomorrow dead will come to stay* («In a Disused Graveyard»); *Men hate to die / And have stopped dying now forever. / I think they would believe the lie* («In a Disused Graveyard»); СМЕРТЬ ЦЕ НЕБУТТЯ – *The universal cataract of death / That spends to nothingness* («West-Running Brook»).

Як бачимо, у вербальній площині Р. Фрост використовує майже такі ж експлікати й імплікати для реалізації концепту СМЕРТЬ, як К. Сендберг: *death* – смерть, *die* – помирати, *dead* – мертвий, *dying* – помираючий, *black* – чорний, *graveyard* – цвинтар. Натомість у когнітивному аспекті сприйняття смерті в ідіодискурсі Р. Фроста є здебільшого песимістичним на відміну від переважно іронічного трактування в К. Сендберга.

Аналізуючи ліричне Я в ідіодискурсах Р. Фроста та К. Сендберга в лінгвокогнітивному плані, звертаємо увагу на ще один спільних для обох представників американського модернізму концепт – ЛЮБОВ.

Лінгвокогнітивні структури концепту ЛЮБОВ в ідіодискурсі Р. Фроста представлені такими концептуальними метафорами: ЛЮБОВ ЦЕ ТУГА РОЗЛУЧЕННЯ – *And to the forest edge you came one day / (This was my dream) and looked and pondered long, / But did not enter, though the wish was strong <...> But 'tis not true that thus I dwelt aloof, / For the wood wakes, and you are here for proof* («A Dream Pang»); ЛЮБОВ ЦЕ СОЛОДКИЙ БІЛЬ – *And the sweet pang it cost me not to call / And tell you that I saw does still abide* («A Dream Pang»); ЛЮБОВ ЦЕ СТРАЖДАННЯ – *He marked*

her through the pane He could not help but mark, / And only passed her by, To come again at dark... But he sighed upon the sill, He gave the sash a shake, / As witness all within / Who lay that night awake... But the flower leaned aside / And thought of naught to say, / And morning found the breeze / A hundred miles away («Wind and Window Flower»); ЛЮБОВ ЦЕ САМОТНІСТЬ – But he had gone his way, the grass all mown, / And I must be, as he had been, – alone («The Tuft of Flowers»); ЛЮБОВ ЦЕ ВСЕСВІТ – Love has earth to which she clings / With hills and circling arms about / Wall within wall to shut fear out... On snow and sand and turf, I see / Where Love has left a printed trace / With straining in the world's embrace. / And such is Love and glad to be («Bond and Free»); ЛЮБОВ ЦЕ КРАСА – Yet some say Love by being thrall / And simply staying possesses all / In several beauty that Thought fares far / To find fused in another star («Bond and Free»); My Sorrow, when she's here with me, / Thinks these dark days of autumn rain / Are beautiful as days can be; She loves the bare, the withered tree; / She walks the sodden pasture lane («My November Guest»).

Як бачимо, на відміну від попередньо проаналізованих концептів ЖИТТЯ та СМЕРТЬ, концепт ЛЮБОВ у вербальній площині активується переважно за допомогою імплікативних мовних засобів, за винятком очевидних експлікатів, таких як love (любов, любити), loving (люблячий), like (подобатись, любити).

Тема любові не є сторонньою також для К. Сендберга, проте ключовий концепт у його ідіодискурсі реалізується завдяки використанню як схожих, так і відмінних концептуальних метафор, а саме: ЛЮБОВ ЦЕ БІЛЬ – I have loved the prairie as a man with a heart shot full of pain over love («Prairie»); ЛЮБОВ ЦЕ ПРИРОДНЯ КРАСА – Rivers cut a path on flat lands. / The mountains stand up. / The salt oceans press in / And push on the coast lines. / The sun, the wind, bring rain / And I know what the rainbow writes across the east or west in a half-circle: / A love-letter pledge to come again («Prairie»); ЛЮБОВ ЦЕ ОМАНА – Love is a fool star («Offering and Rebuff»); ЛЮБОВ ЦЕ ВСЕСВІТ – She had languages and landscapes / on her lips and the end of her tongue, / landscapes of sunny hills and changing fogs, / of houses falling and people within falling <...> women / stricken and lost / amid the javelins and chants / of love beyond keeping («Love Beyond Keeping»); ЛЮБОВ ЦЕ БУЯННЯ – My love is a yellow hammer spinning circles in Ohio, Indiana. / My love is a redbird shooting flights in straight lines in Kentucky and Tennessee. / My love is an early robin flaming an ember of copper on her shoulders in March and April. / My love is a graybird living in the eaves of a Michigan house all winter. / Why is my love always a crying thing of wings? («Haze»); ЛЮБОВ ПОНАД УСЕ – And she

formed his name on her tongue and sang / And she sent him word she loved him so much, / So much, and death was nothing; work, art, home, / All was nothing if her love for him was not first / Of all («Circles of Doors»); ЛЮБОВ НЕСКІНЧЕННА – I love, I love, I love, she sang short and quick in / High thin beaten soprano and he knew the meanings, / The high chaser of laughter, the doors on doors / And the looking glasses, the room to room hunt, / The ends opening into new ends always («Circles of Doors»).

Ще одним спільним концептом у концептосферах Р. Фроста та К. Сендберга, який реконструює ліричне Я в досліджуваних ідіодискурсах, є ЛЮДИНА.

Образну складову концепту ЛЮДИНА утворюють концептуальні метафори, які найбільш повно визначають особливості концептуалізації стосунків між людьми та світом, у якому вони живуть, а саме: ЛЮДИНА ЦЕ ЗАХИСНИК ПРИРОДИ – Twas a nest full of young birds on the ground... / left defenseless to the heat and light. / You wanted to restore them to their right / Of something interposed between their sight / And too much world at once – could means be found (R. Frost, «The Exposed Nest»); We saw the risk we took in doing good, / But dared not spare to do the best we could / Though harm should come of it; so built the screen / You had begun, and gave them back their shade. / All this to prove we cared (R. Frost, «The Exposed Nest»); ЛЮДИНА Є ХАЗЯЇНОМ СВОГО ЖИТТЯ – He had the oaks for heating and for light. / He had a hen, he had a pig in sight. / He had a well, he had the rain to catch. / He had a ten-by-twenty garden patch. / Nor did he lack for common entertainment (R. Frost, «The Figure in the Doorway»); he sleeps under bridges / with lonely crazy men; he sits in country / jails with bootleggers; he adopts the children / of broken-down burlesque actresses; he has / cried a heart of tears for Windy MacPherson's / father; he pencils wrists of lonely women (C. Sandburg, «Portrait»); ЛЮДИНА Є НЕВМИРУЩОЮ – Your claims to immortality were two. / The one you made, the other one you grew. <...> You made the eolith, you grew the bone, / The second more peculiarly your own, / And likely to have been enough alone (R. Frost, «To an Ancient»); I am here when the cities are gone. / I am here before the cities come. / I nourished the lonely men on horses. / I will keep the laughing men who ride iron. / I am dust of men (C. Sandburg, «Prairie»); They laid hands on him and he was a goner. / They hammered him to pieces and he stood up. / They buried him and he walked out of the grave, by God, / Asking again: Where did that blood come from? (C. Sandburg, «Ossawatimie»); ЛЮДИНА ПРАВИТЬ СВІТОМ – I am the people – the mob – the crowd – the mass. / Do you know that all the great work of the world is / done through me? / I am the workingman, the inventor, the maker of the / world's food and clothes. / I am the audience that

witnesses history (C. Sandburg, «I am the People, the Mob»); ЛЮДИНА ЖИВЕ ЛЮБОВ'Ю – *I don't care who you are, man: / I know a woman is looking for you and her soul is a corn-tassel kissing a south-west wind. <...> I don't care who you are, woman: / I know a man is looking for you / And his soul is a south-west wind kissing a corn-tassel. <...> I know sons and daughters looking for you / And they are next year's wheat or the year after hidden in the dark and loam* (C. Sandburg, «Haze»).

Отже, метафоричний концепт ЛЮДИНА в ідіодискурсах Р. Фроста та К. Сандберга представлений концептуальними метафорами. Основними когнітивними смислами, які концептуалізуються через згадані метафори, є такі: «людина щільно пов'язана з природою, що її оточує», «людина сама будує своє життя», «кожна людина залишає свій слід в історії людства, а отже, таким чином відбивається в пам'яті наступних поколінь», «людина сама творить історію життя суспільства», «у своєму житті людина завжди потребує любові».

Вербалізація концепту ЛЮДИНА в аналізованих ідіодискурсах відбувається за рахунок різноманітних експлікатів (*man* – чоловік, *woman* – жінка, *child* – дитина, *couple* – подружжя), у тому числі й метонімії (*people* – люди, *mob* – натовп, *crowd* – чернь, *mass* – маса) тощо. Поетам-модерністам притаманні такі смислові атрибути концепту ЛЮДИНА, як жива істота, творіння природи, будівельник свого життя й життя суспільства, суб'єкт та об'єкт любові.

Останнім у низці спільних концептів у концептосферах представників американського поетичного дискурсу модернізму, за допомогою яких реконструюється ліричне Я образу автора чи ліричного героя в поетичному тексті, ми виділяємо концепт ПРАЦЯ, який безпосередньо пов'язується з такими концептами, як ЖИТТЯ, СМЕРТЬ і ЛЮДИНА.

Продуктивними парадигмами його активації виступають такі концептуальні метафори: ПРАЦЯ ЗМОРЮЄ – *He's worn out. He's asleep beside the stove. / When I came up from Rowe's I found him*

here, / Huddled against the barn-door fast asleep, / A miserable sight, and frightening, too (R. Frost, «The Death of the Hired Man»); *Jack was a swarthy, swaggering son-of-a-gun. / He worked thirty years on the railroad, ten hours a day, and his hands were tougher than sole leather* (C. Sandburg, «Jack»); ПРАЦЯ ВБИВАЄ – *He lay and puffed his lips out with his breath. / And then-the watcher at his pulse took fright. / No one believed. They listened at his heart. / Little – less – nothing! – and that ended it* (R. Frost, «Out, Out»); ПРАЦЯ ПОЄДНАНА ЗІ ЗНАННЯМ – *I went to the physician to complain, / The time had been when anyone could turn / To farming for a simple way to earn; / But now 'twas there as elsewhere, any gain / Was made by getting science on the brain; / There was so much more every day to learn, / The discipline of farming was so stern, / It seemed as if I couldn't stand the strain* (R. Frost, «Bursting Rapture»).

Як бачимо, в ідіодискурсах Р. Фроста та К. Сандберга концепт ПРАЦЯ характеризується здебільшого як негативне явище: праця вимотує, виснажує, зморує, потребує багато фізичних та інтелектуальних зусиль, калічить, убиває. Вербалізація цього концепту здійснюється за допомогою досить широкого кола дієслів із загальним семантичним значенням «працювати».

Отже, у лінгвокогнітивній площині ліричне Я в ідіодискурсах Р. Фроста та К. Сандберга розкривається через низку спільних для обох поетів концептів, таких як ЖИТТЯ, СМЕРТЬ, ЛЮБОВ, ЛЮДИНА, ПРАЦЯ, які на текстовому рівні актуалізуються за допомогою різноманітних концептуальних метафор та мають відповідні експліцитні й імпліцитні вербальні засоби вираження.

Зрозуміло, що, крім спільних для обох представників епохи американського модернізму концептів, ліричне Я в досліджуваних ідіодискурсах реконструюється за допомогою інших, індивідуальних концептів. Їх виокремлення й детальний аналіз функціонування в ідіодискурсах наведених авторів визначають перспективи подальших наукових пошуків.

Література

1. Акішина М. Образність англomовного поетичного дискурсу ХХІ століття: лінгвокогнітивний та комунікативно-прагматичний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / М. Акішина ; Херсонський держ. ун-т. – Херсон, 2014. – 295 с.
2. Белехова Л. Когнитивные операции обработки художественного текста / Л. Белехова // Нова філологія : зб. наук. праць / за ред. В. Манакина. – Запоріжжя : ЗНУ, 2012. – № 50. – С. 30–38.
3. Белова А. Языковые картины мира в рамках когнитивно-дискурсивной парадигмы / А. Белова // Культура народов Причерноморья / под ред. Ю. Катунина. – 2002. – № 29. – С. 17–23.
4. Болдырев Н. Когнитивная семантика / Н. Болдырев. – Тамбов : Изд-во Тамбовского гос. ун-та, 2000. – 123 с.
5. Герасимов В. На пути к когнитивной модели языка / В. Герасимов, В. Петров // Новое в зарубежной лингвистике / пер. с англ. под ред. В. Герасимова. – М. : Прогресс, 1988. – Вып. 23. – С. 5–11.
6. Дейк Т. ван. Язык. Познание. Коммуникация / Т. ван Дейк. – пер. с англ. – М. : Прогресс, 1989. – 312 с.
7. Жаботинская С. Концептуальный анализ языка: фреймвые сети / С. Жаботинская // Мова: науково-теоретичний часопис з мовознавства. – О. : Астропринт, 2004. – № 9 : Проблеми прикладної лінгвістики. – С. 1–28.

8. Карасик В. О категориях дискурса / В. Карасик // Языковая личность: жанровая речевая деятельность : сб. науч. трудов. – Волгоград ; Саратов : Перемена, 1998. – С. 185–187.
9. Кубрякова Е. Язык и знание: на пути получения знаний о языке. Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Е. Кубрякова. – М. : Языки славянской культуры ; Ин-т языкознания РАН, 2004. – 560 с.
10. Ляпин С. Концептология: к становлению подхода / С. Ляпин // Научные труды Центроконцепта. – Архангельск : Поморский гос. ун-т, 1997. – Вып. 1. – С. 11–35.
11. Недайнова І. Номінативний простір «Ігровий вид спорту» в сучасній англійській мові: лінгвокогнітивний та лінгвокультурний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / І. Недайнова ; Київський нац. лінгвістичний ун-т. – К., 2004. – 233 с.
12. Радченко Е. Понимание субъектности в философии и языкознании / Е. Радченко, К. Ранг // Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия «Лингвистика». – 2012. – № 2. – С. 74–78.
13. Сурина В. Понятие концепта и концептосферы / В. Сурина // Молодой ученый. – 2010. – № 5. – Т. 2. – С. 43–46.
14. Ченки А. Современные когнитивные подходы к семантике: сходства и различия в теориях и целях / А. Ченки // Вопросы языкознания РАН. – М. : Наука, 1996. – № 2. – С. 68–78.
15. Штерн І. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Енциклопедичний словник / І. Штерн. – К. : Арт Ек, 1998. – 336 с.
16. Clauser T. Domains and image schemas / T. Clauser, W. Croft // Cognitive linguistics. – Berlin, 1999. – Vol. 10. – P. 2–25.
17. Jackendoff R. Semantics and Cognition / R. Jackendoff. – Cambridge : MIT Press, 1983. – 283 p.
18. Lakoff G. The Contemporary Theory of Metaphor / G. Lakoff // Metaphor and Thought / ed. by A. Ortony. – Cambridge : Cambridge University Press, 1993. – P. 203–251.
19. Rosch E. Cognitive Reference points / E. Rosch // Cognitive Psychology. – 1975. – Vol. 7. – P. 532–537.

УДК 811.111

Бардіна Н. В.

АНГЛІЙСЬКІ АНТРОПОНІМИ В ПСИХОЛІНГВІСТИЧНОМУ ЕПІСТЕМОЛОГІЧНОМУ ПРОСТОРІ

У статті запропоновано нову систему евристичних процедур дослідження антропонімів з урахуванням психофонетичних, семіотичних характеристик імені, його частотності в суспільстві, мотивів ономотета (того, хто дає ім'я), ставлення особистості до свого імені, ставлення до цього імені інших людей. Апробацію методу проведено на матеріалі англійських особових імен.

Ключові слова: лінгвістична методологія, психолінгвістика, антропоніміка, англійська мова.

Бардина Н. В. Английские антропонимы в психолингвистическом эпистемологическом пространстве. – Статья.

В статье предлагается новая система эвристических процедур исследования антропонимов с учетом психофонетических, семиотических характеристик имени, его частотности в обществе, мотивов ономотета (того, кто дает имя), отношения личности к своему имени, отношения к этому имени других людей. Апробацию метода осуществлено на материале английских личных имен.

Ключевые слова: лингвистическая методология, психолингвистика, антропонимика, английский язык.

Bardina N. V. English anthroponyms in psycholinguistic epistemology space. – Article.

In this article, the author proposes a new system of heuristic procedures of study of anthroponyms, which considers psychophonetic and semiotic qualities of a personal name, how often it is used in the society, the intentions of onomatotet (the one who gives a name), the way a person feels about his or her name, and the perception of this name by other people. The method was tested on the material of English personal names.

Key words: linguistic methodology, psycholinguistics, anthroponymics, English language.

Метою статті є обґрунтування необхідності використання нової системи евристичних процедур дослідження антропонімів у сучасних наукових парадигмах та аналіз можливостей її застосування на матеріалі англійських особових імен.

Новітнє наукове знання можна отримати за допомогою не лише звернення до нових фактів, а й використання нових методів дослідження. Лінгвістам відомі такі слова Ф. де Соссюра: «Саме точка зору створює предмет». Нині ми живемо в епоху постмодерністської, антропоцентричної парадигми, і для лінгвістів склалась парадоксальна ситуація: наука про мову не знає, що таке мова. Навіть у відомій «Лінгвістичній

енциклопедії» О.О. Селіванової відсутня стаття з такою назвою.

Ще наприкінці ХХ століття відомий психолінгвіст-експериментатор Р.М. Фрумкіна зауважила, що лінгвістика зараз має багато предметів, проте її епістемологія гуманітарних наук взагалі не розвинена, тому науковці нібито обговорюють ті ж факти, однак не розуміють один одного [7]. Конкретно-наукову епістемологію відносять до розряду конструктів, названих американським соціологом Р. Мертоном «теоріями середньої ланки»; тобто це система, яка спирається на загальнофілософські принципи, відповідно, створює уявлення про предмет науки та забезпечує розробку